

Stamboeknummer 189 Tjotter Noorderling (eigenaar Robin van Son)

Afmetingen 4.82m x 2.13m zeiloppervlak 17,5m²

foto Hak van der Sijp 2021

Deze tjotter is al heel lang (sinds 1957) bij de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten bekend. Helaas is er nauwelijks informatie over haar vastgelegd voor een deel zijn dit zelfs gissingen. Zelfs Dr Ir J. Vermeer heeft in zijn boek Tjotters en Boatsjes zich tot deze stamboekinformatie moeten beperken. We hebben haar nooit op een reünie gezien. Een vrijwel onbekende tjotter.

Natuurlijk kun je dit gegeven naast je neerleggen en gewoon met de boot gaan zeilen, maar het verzamelen van kennis en informatie over zo'n scheepje is minstens zo leuk als het varen ermee en het onderhouden ervan. Je verdiepen in haar geschiedenis is een uitdaging. Kennis is niet alleen de geschiedenis van het schip, het is net zo goed de sociale context waarin ze is gebruikt, naast alle technische ins en outs. Ze mag gezien worden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van de SSRP.

Het oudst bekende vastgelegde jaartal van de Noorderling was, tot Robin eigenaar werd, 1949. In dat jaar was vastgelegd dat eigenaar Jhr. P. Six van Hillegom uit Amsterdam de boot had verkocht en dat het een ligplaats in Sassenheim had. Ze heette toen Radja. Inmiddels hebben we met zekerheid het oudste jaartal bij kunnen stellen tot 1942. Geen spectaculaire stap, maar wel één die er mag zijn. We hebben vakantieverslagen terug gevonden, waarbij ze zelfs een tocht over de Rijn heeft gemaakt. Op de terugtocht uit Koblenz waren de ruimtes tussen de spanten gevuld met flessen wijn.

Omdat de aanschaf van de Noorderling in zekere zin een gok was, er was twijfel over de technische staat van de bodem en er kon niet mee proef gezeild worden, was er zoveel vertrouwen in haar kwaliteiten dat ze gekocht werd. En, de bodem was slecht. Onder de mastkoker was ze nog maar een

N O O R D E R L I N G

halve centimeter dik in plaats van de drie centimeter die je zou mogen verwachten. Ze bleef, nadat ze het water in ging, lekken en uiteindelijk verschoof de mastkoker zelfs anderhalve centimeter. Reden genoeg voor een stevige restauratie. Maar zeilen deed ze boven verwachting!

Een reparatie of restauratie was ingecalculeerd. Niet alleen moesten de bodemplanken vervangen worden, maar ook het zeilwerk, de liggers en een deel van de spanten. Hoewel de insteek was om het scheepje een sober mogelijk te houden, kwamen gaande de restauratie foto's te voorschijn waarop de nodige details uit het verleden te zien waren die nu niet meer aanwezig zijn. Reden genoeg om de restauratieplannen aan te passen en alvast te anticiperen op vervolg restauraties en haar een uiterlijk terug te geven zoals ze dat bij benadering ooit gehad had.

Tijdens de restauratie kwam de vraag boven drijven, waarom een tjotter zo leuk was om mee aan het werk te zijn en waarom het zo leuk is er mee te varen. Uiteindelijk twee vragen die mede leidend waren bij de restauratie in de winter van 2019/2020. Robin beantwoordt deze vragen als volgt:

“Waarom?,

Ik zoek naar dingen die mijn gedachten en gevoelens triggeren, om dingen te doen die anderen niet doen. Het is je leven waarde geven. Ik hou van details in afwerking zowel van hout als metaal. Een oud jacht moet je blijven intrigeren. Eigenlijk moet je er steeds weer nieuwe dingen aan blijven ontdekken. Dat maakt zulke jachtjes lekker en daarom is beslag belangrijk. Bij de Noorderling was er helaas weinig oud beslag over. De lummel en het lummelpotje waren van de gaffels van rvs spanners gemaakt. Iedereen kan een stuk ijzer buigen en er een gaatje in boren, maar het lijkt niet. Ik zoek naar andere oplossingen, het moet meer authentiek zijn. Daarom laat ik een lummel smeden in Oss. Smeden is een intrigerend ambacht.

Ik heb honger om dingen te kunnen. Restaureren geeft nieuwe inzichten in het leven: ik kom nieuwe mensen tegen, omgang geeft nieuwe vrienden, ik leer mijn vrienden beter kennen, kom bij bedrijven waar je anders niet zomaar naar toe zou gaan. En, ik vind het ook erg leuk om kennis te delen. Iets wat ik vroeger zelden deed. Mede hierdoor maar natuurlijk ook door heel andere dingen heb ik meer zelfvertrouwen gekregen. Ik kan beter uitleggen waarom ik welke keuzes maak.

Je hebt zelfvertrouwen nodig om de zaag in een boot te zetten. En wanneer je een fout(je) maakt? Dan is er een oplossing te vinden of je pakt een ander stuk hout en begint opnieuw. Van mijn leermeesters heb ik geleerd dat het wel goed komt!

N O O R D E R L I N G

Je moet beslissen over wat te doen en tot waar. Wat er een volgend jaar gedaan kan of moet worden. Wat misschien beter nu gedaan kan worden. Mijn eerste zaagmachine kocht ik toen ik zeventien was. Ik kon toen ineens meer dan dat ik eerder kon, goed gereedschap geeft meer mogelijkheden. Het werken met machines en gereedschappen vind ik leuk. Een cursus viool bouwen heeft me geholpen om meer handgereedschap te gebruiken. Het goed kunnen slijpen en het scherp houden van mijn gereedschap heb ik daar geleerd. Een beitel moet zo scherp zijn dat je de haren van je arm kunt scheren.

Repareren is een plank, een spant, een schroef vervangen. Restaureren is eerst onderzoeken hoe het gezeten heeft, hoe het eruit gezien heeft, hoe het gemaakt is, wat er gebruikt is en vervolgens deze kennis gebruiken om het nieuwe deel te maken. Ik hou van de historie en het ontdekken van de geschiedenis en vooral hoe het er vroeger uitzag. Zichtbaar roestvrij staal hoort daar niet bij. Zeker niet bij een tjotter. Voor de bevestiging van de houten delen worden wel roestvrij stalen schroeven gebruikt. Helemaal wanneer de verwachting is dat de delen nog een keer los gehaald moeten worden. Dan heb je bij het gebruik van roestvrij staal heel veel voordeel. De schroeven worden dan wel afgedopt met een eikenhouten propje.

Ik steek liever meer tijd in hetgeen ik doe. Alles moet goed passen. Tussen alle niet goed sluitende constructies kan water komen en wanneer dat niet goed droogt is de eerste bron voor houtrot een feit. Wanneer je met een paar keer extra schaven een beter sluitende naad krijgt, dan moet je dat doen. Je moet er ook rekening houden dat de schroeven de gangen goed tegen de leggers aan trekken. Ik vind het leuk om constructies uit te denken en problemen op te lossen. Zo heb ik drie maanden nagedacht hoe ik de boutgaten moest boren door het doft en de mastkokerwangen. Ik heb er met de nodige mensen over van gedachten gewisseld. Uiteindelijk heb ik een boormal gemaakt en in een half uur was het klaar. De boor kwam precies daar door het doft waar ik het wilde hebben.

Een houten boot restaureren is een groot genoegen. Het geeft enorm veel genot, voldoening, energie, zelfvertrouwen en het is bovendien een welkome fitness workout.

Een andere factor die een rol speelt is dat ik wil zeilen. Niet volgend jaar, maar nu. De kriebel is overgegaan in serieuze jeuk! Het zeilen met een tjotter is leuk. Het zijn scheepjes die zeker even goed zeilen als een valk of zestienkwadraat. Alleen je moet ze zeilen! Steeds is het nodig de stand van de zwaarden te optimaliseren, de zeilen moet je steeds trimmen, maar dan gaan ze als geen ander. Wanneer de Noorderling goed getrimd is kan ze gestuurd worden met de fokkeschoot. Een beetje losser betekent een beetje loeven, een beetje strakker betekent afvallen. Je kunt het helmhout dan los laten. Dat maakt het zeilen met een tjotter zo leuk”.

NOORDERLING

Sinds de aanschaf van de Noorderling in 2019 zijn we een beschrijving van de Noorderling aan het maken. Er ligt inmiddels een basistekst van zo'n negentig pagina's waarin de geschiedenis van de Noorderling, voor zover bekend, beschreven en met foto's en tekeningen geïllustreerd is. Het is een concept waarmee we nog steeds aan werken en nu nog niet naar buiten kunnen treden. Er zitten nog teveel open einden in, nog steeds hebben we niet kunnen achterhalen wie haar oudste eigenaren waren en weten we niet waar, door en voor wie ze gebouwd is. Haar opmetingstekeningen die er zeker bij horen hebben we nog niet kunnen maken. Het coronavirus gooide in 2020 roet in het eten. Het voornemen is om dat in de winter 2021/2022 te gaan doen. Vanzelfsprekend horen deze bij de beschrijving.

Historisch onderzoek vraagt tijd. Hopelijk kunnen we de definitieve tekst met de tekeningen over een jaar presenteren.

foto coll. Familie Six 1946 kamp NCSV Gaastmeer

Wanneer je inzoomt op deze foto dan is er duidelijk snijwerk op het boeisel te zien, dat nu ontbreekt. Er zijn drie biezen op het boeisel te zien. Anders dan de twee nu. Het halfronnd is een echt halfronnd en niet het plathalfronnd dat het nu heeft. Wat op de foto heel duidelijk te zien is maar nauwelijks opvalt is de voorstag. Veel zwaarder dan de dunne stalen voorstagen die we nu hebben. Op de foto heeft ze een voorstag van touw. Deze werden speciaal gemaakt. En ziet u die witte loopplank? Eén van de uitneembare banken.

Geschreven ter gelegenheid van de WH de Vosprijs 2021 van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten uitgereikt aan Robin van Son 10 juli 2021.

Gerard ten Cate, juni 2021